

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIV TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

MUHAMMAD AL-XORAZMIY NOMIDAGI
TOSHKENT AXBOROT TEXNOLOGIYALARI UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”

AKTISK Fakulteti dekani
K.A.Igamberdiyev
2025-yil.

AXBOROT - KUTUBXONA ILMIGA KIRISH fani bo'yicha
SILLABUS
Kunduzgi ta'lim uchun

Bilim sohasi:	300000	- Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta'lim sohasi:	320000	- Jurnalistika va axborot
Ta'lim yo'nalishi:	60320400	- Kutubxona axborot faoliyati (axborot-kutubxona texnologiyalari)

Toshkent – 2025

Fan nomi:	Axborot - kutubxona ilmiga kirish
Fan turi:	Tanlov
Fan kodi:	AKI406
Bosqich	2
Semestr:	4
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	42
Amaliy mashg'ulotlar	30
Laboratoriya mashg'ulotlari	-
Seminar	-
Mustaqil ta'lim	108
Kredit miqdori:	6
Baholash shakli:	Imtihon (yozma)
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)	
FMI	Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarga axborot kutubxona ilmi asoslari bo'yicha dastlabki tushunchalarni berish. O'zbekistonda kutubxonalar faoliyati, kutubxonachilik kasbi va talablari bilan tanishtirish, jumladan, axborot kutubxona muassasalari evolyutsiyasi, axborot kutubxona muassasalari turlari, funksiyalari, kataloglashtirish va klassifikatsiyalash tamoyillari, bibliografiya ishi, kutubxonalarni boshqarish usullarini o'rgatish hamda amaliy bilimlar berishdan iborat.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
I.	Yo'q.
Ta'lim natijalari (TN)	
	Bilimlar jihatidan:
TN1	Fanning nazariy asoslari, tamoyillari, asosiy qonuniyatlari, maqsad va vazifalari, metodologiyasi va axborot kutubxona ilmining turli ko'rinishlarini ishlab chiqish, uzatish, qayta ishlash, tarqatish va ulardan foydalanish masalalarini hal qilishda yondashuv, shuningdek, ushbu fanning asosiy tushunchalari va asosiy ta'riflarini <i>haqida tasavvurga ega bo'lishi</i> ;
TN2	Zamonaviy axborot fanining mohiyati va axborot fani bilan aloqa, matematika, informatika, ijtimoiy fanlar va xulq-atvor fanlari kabi boshqa fanlar o'rtasidagi aloqalar, Axborot kutubxona markazlari, tashkiliy tuzilishi va funktsiyalari, ma'lumotlarni qayta ishlash, ma'lumotlarni ishga

	tushirishda qo'llaniladigan IT yechimlarining global tendentsiyalari, Axborot kutubxona mutaxassislarining akademik malakasi va vakolatlarini <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i> ;
	Ko'nikmalar jihatidan:
TN3	Axborot kutubxona muassasalarida tashkiliy tuzilmani yangilash, mamlakatimiz axborot-kutubxona muassasalarida innovatsion xorijiy tajribani o'rganish asosida yangi loyihalar yaratish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.

Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza mashg'uloti (M)

1. Axborot-kutubxona ilmining nazariy asoslari

M1	Axborot-kutubxona ilmiga kirish faninig nazariy asoslari, qonuniyatlari, maqsadi va vazifalari	2
M2	Kutubxonalar tarixi, vazifalari jamiyatimizda tutgan o'rni	2
M3	Axborot tashkilotlari. Kutubxonalar va axborot tashkilotlarining turlari. Axborot kutubxona muassasalari turlari	2
M4	Kutubxonalar rivojlanishini tadrijiy bosqichlari	2
M5	Kutubxona va axborot sohasi mutaxassislari, mutaxassislardan talab qilinadigan malakalar	2
M6	Axborot-kutubxona ilmining dolzarb muammolari va tendentsiyalar	2
M7	Axborot-kutubxona sohasida texnologik o'zgartirishlar. Zamonaviy texnologiya va qurilmalar	2
M8	Axborot kutubxona sohasi etikasi va qadriyatlari	2
M9	Kutubxona va axborot fanlari ilmiy va tadqiqot yo'nalishlari.	2
M10	Axborot kutubxonalar sohasida asosiy fanlar tasnifi	
M11	Kutubxona va axborot faoliyatini boshqarish, rejalashtirish.	
M12	Raqamli kutubxonalar tasnifi	2
M13	Axborot kutubxona tizimlari va tarmoqlari	
M14	Axborot kutubxona xizmatlari evolutsiyasi	2
M15	Axborot kutubxonada kataloglash va tizimlashtirish	2
M16	Axborot kutubxona kolleksiyalarini yaratish	2
M17	Jahon axborot resurslari bilan ishlash texnologiyalari	2
M18	Ta'limda ochiq resurslardan foydalanish	2
M19	Chel el kutubxonalarini tasnifi. Xorij tajribalari	2
M20	Axborot-kutubxona sohasining xalqaro miqyosdagi taraqqiyoti xalqaro tashkilotlar va xalqaro aloqalar	2
M21	Axborot kutubxona ilmining rivojlanish istiqbollari	2
	Jami	42 soat

Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulot (A)

A1	Kutubxonalar rivojlanishining tadrijiy bosqichlarini o'rganish	2
A2	Axborot kutubxona sohasining me'riy huquqiy hujjatlarini tahlil	2

	etish	
A3	Kutubxonalarni loyihalashtirish. Bo'limlar va xizmatlarni taqsimlashni me'yoriy – huquqiy hujjatlar asosida o'rganish	2
A4	Kutubxonalar va kutubxona xizmatlari turlarini tahlil etish	2
A5	Kelajak kutubxonalarini istiqbollari bo'yicha guruhli taqdimot tayyorlash va fikrlarni asoslash.	2
A6	Axborotlar tarkibi (content), saqlash va yetkazib berish, raqamlashtirish usullarini tahlil qilish	2
A7	Kolleksiyalarni boshqarish va ishlab chiqish asoslarini o'rganish	2
A8	Kataloglashtirish, bibliografik formatlar va metama'lumotlar bilan ishlash	2
A9	Axborot kutubxona sohasida bibliografiya ishini o'rganish	2
A10	Indekslash, lug'at nazorati va klassifikatsiyalash bo'yicha ilhg'or tajribalar tahlili bo'yicha solishtirma jadval tayyorlash	2
A11	Axborotni qidirish vositalari va usullari bo'yicha guruhli taqdimot tayyorlash	2
A12	Ta'limda ochiq resurslari tahlili	2
A13	Axborot texnologiyalari standartlari: ma'lumotlar bazalari, markup va internet texnologiyalarini qo'llanilishi bo'yicha amaliy vazifa bajarish	2
A14	Kutubxonani boshqarish tizimlari imkoniyatlarini solishtirma tahlil etish	2
A15	Raqamli kutubxonalar yaratilish bo'yicha ilg'or tajribalarni guruhda tahlil etish.	2
	Jami	30 soat

Mustaqil ta'lim (MT)

M11	Kutubxonachilikning qonuniyatlarini yangi axborot muhitida tadqiq etish	10
M12	Kutubxonalar faoliyati evolyutsiyasini o'rganish	10
M13	Axborotni ishlab chiqarish, uzatish, qayta ishlash, tarqatish va ulardan foydalanishning yangi texnologiyalarini tahlil qilish	10
M14	Ranganatanning kutubxonachilikning beshta qonunini yangi axborot muhitiga moslashtirishga urinish	10
M15	Axborot kutubxonalar sohasida asosiy fanlar tahlili	10
M16	O'zbekistonda AKMlarda zamonaviy innovatsion xizmatlar tahlili	10
M17	Axborot kutubxona faoliyatini boshqarishni tahlil qilish	10
M18	Axborot kutubxonalar sohasida asosiy fanlarni o'rganish	10
M19	Avtomatlashtirilgan Axborot kutubxona tizimlari tahlili	10
M110	Kutubxona sohasida xalqaro tashkilotlarni tahlil qilish	10
M111	Axborot kutubxona ilmining rivojlanish istiqbollari	8
	Jami	108 soat

Fan bo'yicha talabalar bilimni baholash va nazorat qilish me'zonlari

a) 5 baho (90-100 ball) olish uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- Fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritib olsa;
- Fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- Fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- Fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- Berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- Konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- Mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- Fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-xuquqiy xujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- Fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- Tarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa.

b) 4 baho (71-89 ball) olish uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fandagi mavzularni va ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'liq javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy xujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa.

v) 3 baho (60-70 ball) olish uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan bo'yicha umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilmas;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.

g) quyidagi hollarda talabning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho (0-59 ball) bilan baholanishi mumkin:

- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayyorgarlik korilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Talabalarni baholash

Talabalar bilimini baholash semestr va yakuniy nazorat davomida o'qitish materiallarini o'zlashtirish ko'rsatkichi (test, topshiriq va yozma ish natijasi)ga asoslangan.

Kursi davomida talabalar 100 ballik tizimda baholanadi. Shundan 50% ball davomat va joriy nazorat natijasiga, 50% ball esa yakuniy nazorat natijasiga ajratiladi. Joriy ballarning umumiy natijasi 30 balldan past bo'lgan talabalar yakuniy nazorat imtihoniga kiritilmaydi. Yakuniy nazoratda 30 va undan ko'p ball to'plagan talaba fanni o'zlashtirgan hisoblanadi.

Joriy va yakuniy nazorat ballari quyidagicha taqsimlanadi:

Topshiriq	Maksimal ball	
Topshiriq 1. Kelajak kutubxonalari istiqbollari borasida tahliliy material tayyorlash	5	Joriy nazorat bo'yicha maksimal 20 ball
Topshiriq 2. Axborotlarni saqlash va raqamlashtirish usullarini tahlil etish	5	
Topshiriq 3. Predmetni indekslash, lug'at nazorati va klassifikatsiyalash bo'yicha ilhg'or tajribalar tahlili bo'yicha solishtirma jadval tayyorlash	5	
Topshiriq 4. Kutubxonani boshqarish tizimlari imkoniyatlarini solishtirma tahlil etish	5	
Mustaqil ta'lim bo'yicha maksimal ball	20	
Oraliq nazorat bo'yicha maksimal ball	10	
Yakuniy nazorat bo'yicha maksimal ball	50	
Jami:	100	100 ball

Asosiy adabiyotlar	
1.	Hepler, R. and Horalek, D. (2023). <i>Introduction to Library and Information Science</i> . Idaho: College of Southern Idaho Pressbooks Network.
2.	<i>Introduction to Information Science</i> // enwikibooks.org. 2015.-90 p.
3.	Ganiyeva B.I. va boshq. Kutubxonashunoslik:darslik / B.I.Ganiyeva, M.X.Maxmudov, S.R.Arakelov, G.E. Ziyodullayeva.-Toshkent: Aloqachi, 2024.-252 b.
4.	Ganiyeva B.I. Jahon axborot resurslari: darslik.- Toshkent: Aloqachi, 2021.-199 b.
5.	Ganiyeva B.I. Kataloglashtirish va klassifikatsiyalash: darslik.- Toshkent: Aloqachi, 2021.-208 b.
Qo'shimcha adabiyotlar	
6.	Шрайберг, Я. Л. Электронное библиотековедение – новая наука? К постановке вопроса /Я. Л. Шрайберг, Ю. В Соколова // Научные и технические библиотеки. – 2019. – № 12. – С. 85–93.

7.	Шрайберг, Я. Л. Первое десятилетие информационного века: влияние информационно–электронной среды на роль и позиции библиотек в развивающемся обществе // Научные и технические библиотеки. – 2011. – № 1. – С. 7–63.
8.	Ganiyeva B., Ziyadullayeva G. Kolleksiyalami yaratish: o‘quv qo‘llanma.- T.: Metodist nashriyoti.- 2024.-282 b.
9.	Library Classification Theory / Rai Technology University, 2014.- p.120
Elektron manbalar:	
10.	https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/library-and-information-science
11.	https://www.enssib.fr/bibliotheque-numerique/documents/66403-what-is-library-andinformation-science-lis-in-latin-american-library-schools.pdf
12.	https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/library-and-information-science
13.	http://ru.wikipedia.org/wiki/Библиотечно-библиографическая классификация

Fan o‘qituvchisi to‘risida ma‘lumot

Muallif	B.I.Ganiyeva, “AKT” kafedrası professori
E-mail:	barno 1972@mail.ru
Tashkilot:	Muhammadal-Xorazmiy nomidagi Toshkent Axborot Texnologiyalari Universiteti, “Axborot-kutubxona tizimlari” kafedrası
Taqrizchilar:	Ganiyeva D.A. – Respublika Ilmiy pedagogika kutubxonasi direktori, p.f.n. Raxmatullayev M.A. – Muhammadal-Xorazmiy nomidagi TATU, “Axborot-kutubxona tizimlari” kafedrası professori, t.f.d.

Mazkur Sillabus universitet Kengashining 2025-yil “23” 04 dagi 8/3 (250/251) -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus AKT sohasida kasb ta‘limi fakulteti Kengashining 2025-yil “25” 04 dagi 26/3 -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus “Axborot-kutubxona tizimlari” kafedrasining 2025-yil “24” 04 dagi 16 -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.

O‘quv-uslubiy boshqarma boshlig‘i:

A.K.Ergashev

AKT kafedrası mudiri:

S.B. Normatov

Tuzuvchi:

B.I. Ganiyeva

